

Joanna Pilacik

Uniwersytet Łódzki

e-mail: joanna.pilacik@uni.lodz.pl

RAPORTOWANIE WSKAŹNIKÓW ŚRODOWISKOWYCH WEDŁUG WYTYCZNYCH GLOBAL REPORTING INITIATIVE NA PRZYKŁADZIE POLSKICH SPÓŁEK BRANŻY ENERGETYCZNEJ

REPORTING OF ENVIRONMENTAL INDICATORS BY GLOBAL REPORTING INITIATIVE GUIDELINES ON THE EXAMPLE OF POLISH COMPANIES IN ENERGY SECTOR

DOI: 10.15611/pn.2017.470.08

JEL Classification: M14

Streszczenie: Celem artykułu jest zaprezentowanie doświadczeń polskich spółek branży energetycznej w raportowaniu wskaźników środowiskowych sporządzonych według wytycznych *Global Reporting Initiative*. W artykule zastosowano analizę treści 10 raportów lub odrębnych raportów społecznej odpowiedzialności spółek wchodzących w skład indeksu WIG-Energia oraz wykorzystano dane udostępnione przez GRI. Wyniki badania wskazują, że po pierwsze: tylko trzy spółki z wybranej grupy sporządzają raport CSR według wytycznych GRI G4 za 2015 rok, po drugie analizowane raporty CSR są sporządzone w podstawowej wersji GRI G4, co skutkuje prezentacją jednego wskaźnika środowiskowego powiązanego ze zidentyfikowanym istotnym aspektem dotyczącym oddziaływania organizacji na ożywione i nieożywione systemy naturalne, w tym glebę, atmosferę, wodę i ekosystemy. Ponadto głównym problemem jest brak porównywalności raportów przez różny format przedstawianych danych oraz brak odniesienia do lat poprzednich.

Słowa kluczowe: *Global Reporting Initiative*, wskaźniki środowiskowe, raporty społecznej odpowiedzialności, rachunkowość społecznej odpowiedzialności.

Summary: The aim of the article is to present the experience of Polish companies from the energy industry sector in reporting environmental indicators prepared in accordance with the guidelines of the Global Reporting Initiative. In the article there is a content analysis of 10 reports or separate social responsibility reports of companies included in the index WIG-energy, and data provided by the GRI. First of all, the survey results indicate that only 3 companies from the selected group have prepared CSR report according to the GRI guidelines G4 for 2015, and secondly, analyzed CSR reports are prepared in a basic version of the GRI G4, resulting in the presentation of one environmental indicator associated with the identified significant aspect on the impact of the organization on animated and inanimated natural systems, including soil, water, air and ecosystems. Moreover, the main problem is the

lack of comparability of reports due to different format of the underlying data and the lack of references to previous years.

Keywords: Global Reporting Initiative, environmental indicators, social responsibility reports, social responsibility accounting.

1. Wstęp

Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw (*Corporate Social Responsibility – CSR*) to koncepcja wywołująca dyskusję w świecie zarówno biznesu, jak i nauki. W każdej z dziedzin nauk społecznych temat ten jest poruszany w licznych publikacjach, w których samo pojęcie, ale także jego zakres i próba definicji budzą liczne wątpliwości i niepewność. W tabeli 1 przedstawiono niektóre definicje społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.

Tabela 1. Przegląd wybranych definicji społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw

A.B. Carroll, 1979 r.	Społeczna odpowiedzialność biznesu obejmuje ekonomiczne, prawne, etyczne i uznaniowe oczekiwania, jakie społeczeństwo ma wobec organizacji w danym czasie.
A. Paliwoda-Matiolańska, 2009 r.	Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw to efektywny proces zarządzania przedsiębiorstwem, który przez odpowiednie na możliwe do zidentyfikowania oczekiwania interesariuszy przedsiębiorstwa przyczynia się do wzrostu jego konkurencyjności, zapewniając mu stabilność i trwały rozwój, jednocześnie kształtuje korzystne warunki do rozwoju ekonomicznego i społecznego, tworząc wartość zarówno społeczną, jak i ekonomiczną.
D.J. Wood, 1991 r.	Społeczna odpowiedzialność biznesu to przyjęta w organizacji biznesowej konfiguracja zasad odpowiedzialności społecznej, procesów reaktywności społecznej oraz polityk, programów i widocznych wyników powiązanych z relacjami społecznymi firmy.
W. Gasparski, A. Lewicka-Starzlecka, B. Rok, G. Szulczewski, 2003 r.	Odpowiedzialność społeczna jest efektywną strategią zarządzania w przedsiębiorstwie, która przyczynia się do wzrostu konkurencyjności danego przedsiębiorstwa, budowania reputacji i jednocześnie kształtowania korzystnych warunków do rozwoju społecznego i ekonomicznego.
P. Roszkowska, 2011 r.	Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa to dobrowolne uwzględnianie interesów społecznych oraz dialogu z interesariuszami w strategii oraz działaniach operacyjnych przedsiębiorstwa, co pozwala podejmować decyzje korzystne dla jednostki gospodarczej i jej otoczenia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Stecko 2012, s. 120; Roszkowska 2011, s. 23; Paliwoda-Matiolańska 2009, s. 272].

Koncepcja społecznej odpowiedzialności ma wiele definicji, łącząc w sobie elementy nauk ekonomicznych, filozofii (zwłaszcza etyki) oraz nauk społecznych

(m.in.: zarządzanie, socjologia czy prawo). Różnice pojawiające się w nazewnictwie społecznej odpowiedzialności, zakres zdefiniowanych działań jako społecznie odpowiedzialne oraz brak koncepcyjnego uporządkowania pojawiających się modeli teoretycznych i praktycznych CSR powodują, iż koncepcja ta jest postrzegana jako mało precyzyjna [Szadziwska 2014, s. 97]. W dodatku M. Żemigała wskazuje na brak do tej pory gruntownej analizy światowego dorobku naukowego w postaci artykułów naukowych z tego obszaru oraz prac prezentujących szeroki zbiór różnego rodzaju narzędzi mających wspomóc procesy funkcjonowania biznesu w sposób społecznie odpowiedzialny [Żemigała 2013, s. 9; Szadziwska 2014, s. 97].

Rachunkowość w ostatnich kilkunastu latach również intensywnie włączyła się w dyskusję nad rolą i znaczeniem koncepcji CSR, zwłaszcza w kontekście zmian i przekształceń wywołanych rozwojem cywilizacyjnym i gospodarczym. Współczesne oczekiwania od systemu rachunkowości i sprawozdawczości są tak różnorodne jak potrzeby ekonomiczne, prawne i informacyjne różnych grup interesariuszy. Coraz częściej wśród zwolenników koncepcji społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw panuje przekonanie, iż rachunkowość to system dostarczający informacji o wynikach działalności przedsiębiorstwa, także w zakresie zagadnień społecznych i środowiskowych. Społeczna odpowiedzialność biznesu to podejście strategiczne i długofalowe, oparte na zasadach dialogu społecznego, które niewątpliwie ułatwia rachunkowość dostarczającą niezbędnych informacji do podejmowania decyzji biznesowych.

Na świecie rachunkowość społeczna (*social accounting*) w badaniach i publikacjach pojawiła się w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku, a do prekursorów w tej dziedzinie zalicza się R. Graya, D. Owena, M. Mathewsa, J. Guthriego i L. Parkera [Gordon 2007, s. 30; Krasodomska 2014, s. 192]. W Polsce problematykę rozpatrywania działalności gospodarczej jednostki z punktu widzenia racjonalności i odpowiedzialności społecznej prof. E. Burzym opisała już w 1983 r., a także A. Jarugowej i Z. Jaglińska w 1984 r. Jednak największy rozkwit rachunkowości społecznej wśród polskich badaczy przypada na okres kryzysu gospodarczego w XXI wieku (np. T. Gabrusewicz [2010], M. Marcinkowska [2012], J. Fijałkowska [2012], E. Śnieżek [2014], J. Samelak [2013], A. Szadziwska [2013], J. Krasodomska [2014]). Według M. Marcinkowskiej „rachunkowość społeczna oznacza proces generowania i komunikowania zainteresowanym stronom informacji o efektach działalności podmiotów, we wszelkich istotnych aspektach (szczególnie ekonomicznych, ekologicznych, etycznych i społecznych)”; autorka ta także podkreśla, iż od odpowiedzialnego przedsiębiorstwa wymaga się transparentności, czyli prowadzenia przejrzystej polityki informacyjnej [Marcinkowska 2014, s. 503-504].

Istnieją badania potwierdzające zainteresowanie inwestorów danymi pozafinansowym przy podejmowaniu decyzji¹, stąd stwierdzenie, iż „ujawnianie informacji innych niż zawarte w samych sprawozdaniach finansowych ma obecnie coraz

¹ Badania Stowarzyszenia Licencjonowanych Certyfikowanych Księgowych wskazują, że ok. 67% inwestorów, podejmując decyzje, bierze pod uwagę dane pozafinansowe (por. [Dyląg, Puchalska 2014, s. 23-24]).

większe znaczenie na rynku światowym”, wydaje się prawdziwe [Śniezek, Wiatr 2014, s. 401]. Właściciele i zarządzający jednostkami gospodarczymi wiedzą, iż interesariusze rozliczą ich nie tylko z uzyskanych wyników finansowych, ale również z tego, jak jednostka wpływa na otoczenie gospodarcze. Odpowiednie wdrożenie zasad działań społecznie odpowiedzialnych w przedsiębiorstwie przejawia się nie tylko poprawą wizerunku wśród społeczeństwa, ale daje wymierne korzyści ekonomiczne². Przedsiębiorstwa, integrując strategię zrównoważonego rozwoju ze strategią biznesową, potwierdzają stwierdzenie, że raportowanie o wynikach i kondycji finansowej nie jest już wystarczającym warunkiem sprzyjającym rozwojowi oraz możliwości uzyskania przewagi konkurencyjnej [Mazurczak 2012, s. 97].

Koncepcja CSR jest nowym i niebywale ważnym wyzwaniem dla rachunkowości, a w szczególności dla sprawozdawczości finansowej [Matuszak 2013, s. 107], jednak badacze rachunkowości również rozpoznają w tym obszarze wiele zagrożeń, do których należy m.in. wykorzystywanie sprawozdawczości przez firmy do komunikacji działalności filantropijnej jednostki [Fijałkowska 2013, s. 92].

2. Raportowanie społecznej odpowiedzialności

Rozwój sprawozdawczości finansowej w kierunku prezentowania kompleksowych i rzetelnych informacji związanych z aspektami środowiskowymi oraz społecznymi wymusił opracowanie przez liczne organizacje standardów, norm, wytycznych i zaleceń do raportowania społecznej odpowiedzialności. Wśród najważniejszych wymienienia się:

- United Nations Global Compact (UNGC) – *10 Principles*,
- *SustainAbility* Global Reporters Program (z *United Nations Environment Programme*),
- International Federation of Accountants (IFAC) – *Sustainability Framework*,
- European Federation of Financial Analysts Societies (EFFAS) – *ESG Framework*,
- *AccountAbility's AA1000 Standards*,
- Global Reporting Initiative (GRI) – *G4 Framework*,
- wytyczne OECD,
- ISO 26000 [Dyląg, Puchalska 2014, s. 26].

Dotychczas wdrażanie zasad i komunikacja działań CSR były dobrowolnym działaniem przedsiębiorstw, jednak ostatnio nastąpiła zmiana w podejściu Unii Europejskiej do polityki w zakresie społecznej odpowiedzialności. Odpowiedzią na długą debatę dotyczącą ujawniania informacji niefinansowych, której głównym

² H. Sikacz prezentuje wyniki badań przeprowadzonych na całym świecie, dotyczące pozytywnej zależności między społeczną odpowiedzialnością przedsiębiorstwa a jego sytuacją finansową. Autorka zestawia również wyniki badań, w których wykazano negatywną lub neutralną zależność między społeczną odpowiedzialnością przedsiębiorstwa a jego sytuacją finansową, jednakże podkreśla, że zdecydowanie większa liczba wyników badań dotyczy pierwszej zależności [Sikacz 2016, s. 244-248].

celem jest poprawa przejrzystości i wiarygodności komunikacji przedsiębiorstw z interesariuszami, jest opracowanie Dyrektywy 2014/95/UE zmieniającej dyrektywę 2013/34/UE. Dokument ten został wprowadzony w celu zwiększenia znaczenia, spójności i porównywalności informacji ujawnianych przez niektóre duże jednostki i grupy na terenie Unii Europejskiej. Regulacje prawa europejskiego zobowiązują do ujawniania informacji niefinansowych jedynie duże jednostki, które są jednostkami zainteresowania publicznego³. Ujawniania w sprawozdaniu z działalności dotyczą minimum istotnych informacji na temat: kwestii środowiskowych, spraw społecznych i pracowniczych, poszanowania praw człowieka oraz przeciwdziałania korupcji i łapownictwu (tzw. sprawozdawczość w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu – CSR). Do ogólnego zakresu ujawnianych informacji należą:

- krótki opis modelu biznesowego jednostki,
- opis polityk stosowanych przez jednostkę w odniesieniu do tych kwestii, w tym do wdrożonych procesów należytej staranności,
- wynik tych polityk,
- główne typy ryzyka związane z tymi kwestiami, powiązane z operacjami jednostki, w tym – w odpowiednich przypadkach i na zasadzie proporcjonalności – jej stosunkami gospodarczymi, produktami lub usługami, które mogą wywierać niekorzystny wpływ w tych dziedzinach, oraz sposób zarządzania tymi typami ryzyka przez jednostkę,
- niefinansowe kluczowe wskaźniki wyników związane z daną działalnością [Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE..., par. 19a].

Wytyczne wskazane przez dyrektywę 2014/95/UE nie rozwiązują zagadnień związanych z przejrzystością, porównywalnością, a także wiarygodnością raportowania informacji niefinansowych. Niewątpliwie istotnym problemem jest możliwość decydowania firm o zakresie dokonywanych ujawnień z tego obszaru, ich weryfikacji i sposobie prezentacji. Dodatkowo istnieje w regulacji przyzwolenie na zatajanie wybranych informacji niefinansowych, gdy jednostka uzna je za dane wrażliwe naruszające jej tajemnicę handlową, a same sprawozdania nie podlegają badaniu przez biegłych rewidentów [Szadziwska 2015, s. 147-148]

Jednakże możliwym rozwiązaniem w odniesieniu do wspomnianych problemów z porównywalnością i przejrzystością danych niefinansowych jest możliwość wykorzystania w procesie raportowania zaleceń opracowanych przez organizacje unijne i międzynarodowe, do których należą między innymi: standardy UN Global Compact, „Wytyczne dla przedsiębiorstw wielonarodowych” opracowane przez OECD, Międzynarodowej Organizacji Normalizacyjnej ISO 26000 (ISO 26000), zawarte w trójstronnej deklaracji zasad Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczących przedsiębiorstw wielonarodowych i polityki społecznej czy wytyczne *Global Reporting Initiative* (GRI) – Globalnej Inicjatywy Sprawozdawczej.

³ Podmiotami objętymi regulacją będą duże jednostki zainteresowania publicznego spełniające następujące kryteria: średnioroczne zatrudnienie powyżej 500 osób oraz suma bilansowa powyżej 20 mln euro lub obroty netto powyżej 40 mln euro [Ministerstwo Finansów].

Istotą procesu raportowania społecznej odpowiedzialności jest właściwy dobór odpowiednich danych pozafinansowych oraz sposób ich prezentacji. Obecnie nie trwa dyskusja nad koniecznością raportowania CSR, lecz na d tym, w jaki sposób to zrobić. Raporty sporządzane zgodnie z wytycznymi GRI wybrano do analizy w niniejszym opracowaniu z trzech powodów:

- GRI jest obecnie najpowszechniej stosowanym na całym świecie standardem dla raportowania zrównoważonego rozwoju (np.: [Skouloudis, Evangelinos, Kourmoussis 2009; Prado-Lorenzo i in. 2009; Tsang, Welford, Brown 2009; Brown, De Jong, Levy 2009; Rasche 2009; Levy, Brown, de Jong 2010]);
- GRI stanowi najlepszą opcję dostępną dla *social reporting*, zważywszy na to, że jest ona oparta na podstawach, które uwzględniają aspekty gospodarcze, środowiskowe i społeczne [Manetti 2011];
- GRI prezentuje zharmonizowany, znormalizowany, zrozumiały i obiektywny raport dla wszystkich firm na całym świecie oraz istnieje zobowiązanie do pewnych informacji, aby były wyrażone liczbowo tak, aby ułatwić ich porównania [Prado-Lorenzo i in. 2009].

Sporządzanie raportów społecznej odpowiedzialności zgodnie z założeniami zawartymi w wytycznych GRI ma pomóc organizacjom wyznaczać swoje cele, mierzyć wyniki oraz zarządzać zmianami, dążąc do zrównoważonego rozwoju. Raport ten powinien zawierać wskaźniki charakteryzujące oddziaływanie organizacji – zarówno pozytywne, jak i negatywne – na środowisko, społeczeństwo i gospodarke [Wytyczne dotyczące raportowania... 2016, s. 3].

Zgodnie z najnowszą wersją wytycznych, tj. GRI 4⁴, organizacja może sporządzić raport zgodnie z opcją podstawową, która zawiera istotne elementy raportu oraz podstawy, na których organizacja opiera się, komunikując swój wpływ ekonomiczny, środowiskowy i społeczny (raportowanie przynajmniej jednego wskaźnika istotnych aspektów z tych obszarów) lub rozszerzoną, opierającą się na opcji podstawowej, uwzględniającej wymóg przedstawienia dodatkowych informacji na temat strategii organizacji, prowadzonych analiz, zarządzania, etyki i spójności działań (raportowanie wszystkich wskaźników dla każdego z istotnych aspektów).

Istnieją dwa rodzaje wskaźników: profilowe (strategia i analiza, profil organizacji, zidentyfikowane istotne aspekty oraz odpowiadające im granice, zaangażowanie interesariuszy, profil raportu, ład organizacyjny, etyka) oraz szczegółowe (informacje dotyczące podejścia do zarządzania i wskaźnik). Wytyczne wskaźniki szczegółowe dzielą na trzy kategorie: ekonomiczne, środowiskowe i społeczne. Wśród kategorii środowiskowej są wskaźniki oddziaływania organizacji na ożywione i nieożywione systemy naturalne, w tym na glebę, atmosferę, wodę i ekosystemy,

⁴ Pierwsze Wytyczne GRI opublikowano w 2000 r. (G1), drugą wersję wydano w 2002 r. (G2). GRI wydała standard G3 (trzecia generacja wytycznych GRI), w marcu 2011 r. wydano GRI G3.1, który zawiera rozszerzone wytyczne w zakresie praw człowieka, lokalnych oddziaływań społecznych i płci. Nowa generacja wytycznych GRI – G4 – opublikowana została w 2013 r. (zob. szerzej [Paskiewicz, Szadziewska 2011; Piłacik 2015]).

oddziaływania związanego z produktami początkowymi (takimi jak energia i woda) oraz produktami wyjściowymi (takimi jak emisje, ścieki i odpady). Informacje zawarte we wskaźnikach środowiskowych są danymi mierzalnymi mogącymi dać podstawę do rozliczania przedsiębiorstwa z działań na rzecz ochrony środowiska czy redukcji emisji gazów cieplarnianych, tak istotnych w działalności przedsiębiorstw z branży energetycznej.

3. Metodyka badania

Przeprowadzone badanie ma charakter wstępny, dlatego też otrzymanych wyników nie można uogólnić dla całej branży energetycznej. Za podstawową metodę badawczą przyjęto analizę treści raportów dotyczących społecznej odpowiedzialności biznesu sporządzonych z zastosowaniem wytycznych GRI spółek notowanych na głównym rynku Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, a także wykorzystano dane udostępnione przez GRI [GRI Reports... 2015]. Badanie zostało przeprowadzone w celowo dobranej grupie 10 spółek wchodzących w skład indeksu WIG-Energia. Podstawowym kryterium doboru spółek z wskazanego indeksu giełdowego jest sektorowy charakter tego indeksu, w skład którego wchodzi uczestniczące w indeksie WIG i jednocześnie zakwalifikowane do sektora „energetyka”. Sektor energetyczny, zapewniając podstawowe dobro cywilizacyjne, jakim jest dostęp do energii elektrycznej, ciepła i gazu, jest zarazem głównym źródłem zanieczyszczeń wody i powietrza, stąd analiza wskaźników środowiskowych w tej branży może być szczególnie istotna dla potencjalnych interesariuszy.

Tabela 2. Wykaz spółek indeksu WIG-Energia sporządzających raporty CSR według wytycznych GRI w latach 2013-2015

Nazwa spółki	2013	2014	2015
Elektrociepłownia Będzin Spółka Akcyjna	x	x	x
Enea Spółka Akcyjna	G4	G4	x
Energia Spółka Akcyjna	G3.1	G3.1	G4
Zespół Elektrociepłowni Wrocławskich Kogeneracja Spółka Akcyjna	x	x	x
Polenergia Spółka Akcyjna	x	x	G4
PGE Polska Grupa Energetyczna Spółka Akcyjna	x	G4	x
Tauron Polska Energia Spółka Akcyjna	x	G4	G4
Zespół Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin Spółka Akcyjna	x	x	x

x – spółka nie sporządzała raportu społecznej odpowiedzialności za dany rok.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [GRI Reports... 2015] oraz na podstawie dostępnych na stronach internetowych raportów badanych spółek.

Badanie miało umożliwić udzieleniu odpowiedzi na następujące pytania badawcze: czy wybrane spółki sporządzają raport społecznej odpowiedzialności z za-

stosowanie wytycznych GRI oraz jakie wskaźniki środowiskowe są prezentowane w tych raportach. W tabeli 2 zaprezentowano wykaz spółek WIG-Energia z siedzibą w Polsce sporządzających raporty CSR według wytycznych GRI w latach 2013-2015.

Z zestawienia wynika, iż zaledwie jedna spółka wydawała w ostatnich latach regularnie raport społecznej odpowiedzialności sporządzony według GRI (Energa Spółka Akcyjna). Zaskakujący jest fakt, iż wśród 8 badanych spółek 3 w ogóle w analizowanym okresie takiego raportu nie sporządziły, a są to spółki będące na GPW już od kilku, a w niektórych przypadkach – od kilkunastu lat. W związku tym do dalszej analizy zostały zakwalifikowane 3 spółki, które sporządziły raporty CSR według GRI G4 za 2015 rok.

4. Wyniki badania

Wskaźniki środowiskowe wymienione w GRI G4 są podzielone na 12 podkategorii, w który wyszczególniono w sumie 34 wskaźniki. W tabeli 3 zawarto zestawienie tych wskaźników na podkategorie oraz wskazano, który szczegółowy wskaźnik zaprezentowały analizowane spółki.

Należy dodać, iż wszystkie spółki, które publikowały raport CSR według GRI G4, były sporządzone na poziomie podstawowym (*core*), stąd do każdego zidentyfikowanego istotowego aspektu środowiskowego należy wybrać jeden wskaźnik z tej kategorii.

Wszystkie badane spółki zaprezentowały wskaźniki z podkategorii (tab. 3): „materiały/surowce”, „energia”, „bioróżnorodność”, „emisje”, „ścieki i odpady”. Do wskaźników w ramach tych podkategorii spółki prezentowały następujące wskaźniki:

- G4-EN1 Wykorzystane surowce/materiały według wagi i objętości,
- G4-EN3 Zużycie energii w organizacji,
- G4-EN11 Lokalizacja i powierzchnia posiadanych, dzierzawionych lub zarządzanych gruntów zlokalizowanych w sąsiedztwie obszarów chronionych lub obszarach o dużej wartości pod względem bioróżnorodności poza obszarami chronionymi bądź przylegającymi do takich obszarów,
- G4-EN15 Bezpośrednie emisje gazów cieplarnianych,
- G4-EN21 Emisje związków NO_x, SO_x i innych emisji do powietrza,
- G4-EN23 Całkowita waga odpadów według rodzaju odpadu oraz metody postępowania z odpadem.

Wśród wskaźników środowiskowych prezentowanych w większości badanych spółek należy wymienić takie, jak: G4-EN8 Łączny pobór wód według źródła, G4-EN12 Opis istotnego wpływu działalności, produktów i usług na bioróżnorodność obszarów chronionych i obszarów o dużej wartości pod względem bioróżnorodności

Tabela 3. Wykaz wskaźników środowiskowych według GRI sporządzanych przez wybrane spółki prezentowane w raportach CSR za 2015 rok

Wskaźniki środowiskowe GRI G4	Energa Spółka Akcyjna	Polenergia Spółka Akcyjna	Tauron Polska Energia Spółka Akcyjna
Materiały/surowce (1-2)	G4-EN1	G4-EN1	G4-EN1
Energia (3-7)	G4-EN3	G4-EN3	G4-EN3
			G4-EN5
Woda (8-10)	G4-EN8		G4-EN8
Bioróżnorodność (11-14)	G4-EN11	G4-EN11	x
	G4-EN12	G4-EN12	x
		G4-EN13	x
Emisje (15-21)	G4-EN15	G4-EN15	G4-EN15
	G4-EN21	G4-EN21	G4-EN21
Ścieki i odpady (22-26)	G4-EN22	G4-EN23	G4-EN22
	G4-EN23		G4-EN23
Produkty i usługi (27-28)	G4-EN27	x	x
Zgodność z regulacjami (29)	x	G4-EN29	x
Transport (30)	x	G4-EN30	x
Ogólne (31)	G4-EN31	x	G4-EN31
Ocena środowiskowa dostawcy(32-33)	x	x	x
Mechanizmy skargowe dotyczące kwestii środowiskowych (34)	x	G4-EN34	x

x – brak wskaźnika w określonej podkategorii.

Źródło: opracowanie własne

poza obszarami chronionymi, G4-EN22 Całkowita objętość ścieków według jakości i miejsca przeznaczenia, G4-EN31 Łączne wydatki i inwestycje przeznaczone na ochronę środowiska.

Wskaźniki środowiskowe zalecane przez GRI G4 to miary oddziaływania organizacji na ożywione i nieożywione systemy naturalne głównie w ujęciu ilościowym, np. zużyta energia elektryczna lub ciepła w dżulach, watogodzinach, objętość wody pobieranej z różnych źródeł w metrach sześciennych lub wielkość brutto bezpośrednich emisji gazów cieplarnianych w tonach metrycznych ekwiwalentu. Wskaźniki te są propozycją dla organizacji na zmierzenie swojej działalności i jej wpływu na środowisko naturalne. Dla odbiorcy takie zestawienie danych do analizy nie jest łatwe, a porównanie informacji na przestrzeni lat jest właściwie niemożliwe ze względu na zmieniające się generacje wytycznych GRI. Ułatwieniem dla użytkowników raportów CSR byłoby zestawienie wskaźników środowiskowych w ujęciu dynamicznym, pozwalającym ocenić kierunki zmian poszczególnych działań na środowisko naturalne.

Otrzymane wyniki z pewnością nie powinny stanowić wniosków ogólnych dotyczących całej branży energetycznej w Polsce, gdyż w docelowej analizie zоста-

ły wybrane jedynie 3 podmioty. Przeprowadzone badanie może stanowić jedynie wstęp do głębszej analizy, której zasięg powinien obejmować znacznie większą próbę badawczą. Biorąc pod uwagę dane otrzymane od GRI w 2014 r., zauważa się, że w Polsce sporządzono zaledwie 35 raporty zgłoszone do Rady GRI, dlatego można uznać, iż Polska nadal jest na etapie wdrażania jednego z głównych założeń koncepcji CSR, jakim jest komunikacja z szeroko rozumianymi interesariuszami przedsiębiorstwa. Brak zunifikowanych zasad sporządzania raportów społecznej odpowiedzialności powoduje trudności we właściwej ocenie wpływu przedsiębiorstwa na chociażby środowisko naturalne. Obecnie dokonywanie porównań między firmami jest niemożliwe ze względu na formę i zakres prezentowanych informacji z obszaru CSR.

5. Podsumowanie

Koncepcja społecznej odpowiedzialności nie jest już jedynie modnym hasłem i choć powinna w swojej istocie wynikać z dobrowolnych działań przedsiębiorstwa na rzecz społeczeństwa i środowiska, to w przypadku samego komunikowania tych działań nastąpiła zmiana w podejściu. Publikowane informacje niefinansowe są ogromnym wyzwaniem dla rachunkowości, aby raporty społecznej odpowiedzialności prezentowały kompletne, przejrzyste i porównywalne dane. Jak pisze A. Szadziwska, „dyrektywa 2014/95/UE stanowi pierwszy krok na drodze do prezentowania w sprawozdawczości zewnętrznej użytecznych i wiarygodnych ujawnień z tego obszaru, pozwalających na ocenę, jak duże firmy wywiązują się z obowiązków wobec środowiska przyrodniczego i społeczeństwa” [Szadziwska 2015, s. 148]. Polska będzie musiała w najbliższym czasie zmierzyć się z tematem ujawniania informacji niefinansowych, gdyż zapisy dyrektywy będą obowiązywały spółki od 1.10.2017 r. Wtedy też okaże się, jakie zaproponowane standardy, normy lub wytyczne są najczęściej stosowane do zaprezentowania danych wymaganych przez regulacje Unii Europejskiej.

Literatura

- Brown H., De Jong M., Levy D., 2009, *Building institutions based on information disclosure: Lessons from GRI's sustainability reporting*, Journal of Cleaner Production, 17 (4), s. 571-580.
- Dyląg R., Puchalska E., 2014, *Raportowanie zagadnień środowiskowych i społecznych*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości, tom 75 (131), s. 23-45.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych.
- Fijałkowska J., 2012, *Spółeczna odpowiedzialność wyzwaniem dla rachunkowości*, Przedsiębiorczość i Zarządzanie, t. XIII, z. 1, s. 141-154.

- Fijałkowska J., 2013, *Zakres ujawnień w raportach społecznej odpowiedzialności i zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 311, s. 85-94.
- Gabrusewicz T., 2010, *Rachunkowość społecznej odpowiedzialności w kształtowaniu zasad nadzoru korporacyjnego*, C.H. Beck, Warszawa.
- Gasparski W., Lewicka-Starzlecka A., Rok B., Szulczewski G., 2003, *Europejskie i światowe standardy etyki oraz społecznej odpowiedzialności w działalności gospodarczej*, [w:] *Europejskie standardy etyki i społecznej odpowiedzialności biznesu*, Gasparski W. (red.), Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego, Warszawa.
- GRI Reports – List – 1999-2015, aktualizacja z 31.05.2015 r. (udostępnione przez GRI).
- Jaglińska Z., 1984, *Rachunkowość odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw kapitalistycznych (Zarys problemu)*, Zeszyty Teoretyczne Rady Naukowej Stowarzyszenia Księgowych w Polsce, nr VII, Warszawa.
- Jarugowa A., 1984, *Rachunkowość społeczna na tle tendencji rozwoju rachunkowości*, Zeszyty Teoretyczne Rady Naukowej Stowarzyszenia Księgowych w Polsce, nr VII.
- Krasodomska J., 2014, *Rachunkowość społeczna – perspektywa światowa i krajowa*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 329, s. 91-97.
- Levy D.L., Brown H.S., de Jong M., 2009, *The contested politics of corporate governance: The case of the Global Reporting Initiative*, *Business & Society*, vol. 49, no. 1, s. 88-115.
- Manetti G., 2011, *The quality of stakeholder engagement in sustainability reporting: empirical evidence and critical point*, *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, vol. 18, iss. 2, s. 110-122.
- Marcinkowska M., 2012, *Rachunkowość społeczna – czyli o pomiarze wyników przedsiębiorstw w kontekście oczekiwań interesariuszy*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 271, s. 502-525.
- Matuszak Ł., 2013, *Wycena sprawozdania finansowego w realizacji koncepcji społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa*, [w:] *Rachunkowość odpowiedzialności społecznej – teoria i praktyka*, Samelak J. (red.), ZPW M-DRUK, Poznań.
- Mazurczak A., 2012, *Raportowanie społecznej odpowiedzialności biznesu jako nowy element raportowania biznesowego*, [w:] *Kierunki ewolucji sprawozdawczości i rewizji finansowej*, Micherda B. (red.), Difin, Warszawa.
- Ministerstwo Finansów, Dyrektywa ws. ujawniania informacji niefinansowych, http://www.mf.gov.pl/ko/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/rachunkowosc/aktualnosc/-/asset_publisher/M1vU/content/id/3151677 (30.10.2016).
- Paliwoda-Matiolańska A., 2009, *Odpowiedzialność społeczna w procesie zarządzania przedsiębiorstwem*, C.H. Beck, Warszawa.
- Paszkiewicz A., Szadzińska A., 2011, *Raportowanie rozwoju zrównoważonego przedsiębiorstw według wytycznych GRI*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, *Rachunkowość w Teorii i Praktyce. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, nr 41, s. 627-643.
- Piłacik J., 2015, *Praktyka polskich spółek giełdowych w zakresie raportowania społecznej odpowiedzialności biznesu według wytycznych Global Reporting Initiative*, *Studia Ekonomiczne Regionu Łódzkiego*, nr XVII, s. 10-106.
- Prado-Lorenzo J.M., Gallego-Alvarez I., Garcia-Sanchez I., 2009, *stakeholder engagement and Corporate Social Responsibility Reporting: The ownership structure effect*, *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 16(2), s. 94-107.
- Rasche A., 2009, *Toward a model to compare and analyse accountability standards – the case of the UN Global Compact*, *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, vol. 16, iss. 4, s. 192-205.
- Roszkowska P., 2011, *Rewolucja w raportowaniu biznesowym. Interesariusze, konkurencyjność, społeczna odpowiedzialność*, Difin, Warszawa.

- Samelak S., 2013, *Zintegrowane sprawozdanie przedsiębiorstwa społecznie odpowiedzialnego*, Wydawnictwo UE w Poznaniu, Poznań.
- Sikacz H., 2016, *Wpływ CSR na sytuację finansową przedsiębiorstw – przegląd badań*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 436, s. 241-252.
- Skouloudis A., Evangelinos K., Kourmousis F., 2009, *Assessing non-financial reports according to the Global Reporting Initiative guidelines: Evidence from Greece*, Journal of Cleaner Production, s. 1-13.
- Śnieżek E., 2014, *Společnie odpowiedzialne przedsiębiorstwo przyszłości w kontekście ponadczasowych przemysłów* Profesor Elżbiety Burzym, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości, nr 132/76, s. 75-88.
- Śnieżek E., Wiatr M., 2014, *Zintegrowane raportowanie biznesowe przedsiębiorstwa społecznie odpowiedzialnego w dobie zrównoważonego rozwoju*, Studia Prawno-Ekonomiczne (XCI/2), s. 397-410.
- Stecko J., 2012, *CSR 1.0 a CSR 2.0 porównanie i analiza pojęć*, Zeszyty Naukowe Politechniki Rzeszowskiej, nr 285, Zarządzanie i Marketing, nr 19 (3/2012), s. 119-125.
- Szadziewska A., 2013, *Rola rachunkowości w pomiarze efektywności działań CSR*, Zarządzanie i Finanse, nr 11 (4/4), s. 257-277.
- Szadziewska A., 2014, *Rachunkowość jako źródło informacji na temat realizacji strategii społecznej odpowiedzialności biznesu*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości, tom 75(131), s. 23-45.
- Szadziewska A., 2015, *Przejrzystość i porównywalność informacji niefinansowych w sprawozdawczości spółek w świetle zmian regulacji unijnych*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 396, s. 141-149.
- Tsang S., Welford R., Brown M., 2009, *Reporting on community investment*, Corporate Social Responsibility and Environmental Management, vol. 16, iss. 3, s. 123-136.
- Wytyczne dotyczące raportowania GRI G4, <https://www.globalreporting.org/resource/library/Polish-G4-Part-One.pdf> (30.10.2016).
- Żemigała M., 2013, *Společna odpowiedzialność biznesu w świetle analiz bibliometrycznych i opinii pracowników na temat równowagi między życiem zawodowym a prywatnym*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.